

VLIEGENDE HOLLANDERS

MARC DIERIKX

VLIEGENDE HOLLANDERS

HET WARE VERHAAL VAN

Anthony Fokker & Albert Plesman

Boom - Amsterdam

Afbeelding omslag: Anthony Fokker en Albert Plesman, 1923.
[Still uit film JAK/Lucasfilm, USA]
Foto achterplat: KLM-vliegtuigen (DC-2) op Schiphol, ca. 1936
[Collectie Plesman-Bode]
Vormgeving omslag en binnenwerk: Mijke Wondergem
Opmaak binnenwerk: Peter Tychon

© 2020 Marc Dierikx

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

ISBN 978 90 2443 137 3
NUR 680

www.boomgeschiedenis.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Inhoud

Woord vooraf	6
1 Gedroomde toekomst	11
2 Van de grond af aan	33
3 Verschillende belangen	53
4 Hoogtijdagen	75
5 Kerend tij	95
6 Bakens verzetten	117
7 Wisselende omstandigheden	139
8 Donkere wolken	163
Noten	183
Gebruikte literatuur en bronnen	194
Namenregister	197

Woord vooraf

Wanneer je van een afstand de geschiedenis van de Nederlandse luchtvaart overziet, vallen twee iconische figuren op: Albert Plesman (1889-1953) en Anthony Fokker (1890-1939). De luchtreder Albert Plesman was van 1919 tot 1953 de drijvende kracht achter de ontwikkeling van de KLM. De vliegtuigbouwer Anthony Fokker was tot 1939 zijn grote tegenspeler. Over hun levens en hun onderlinge relatie gaat dit dubbelportret.

Zowel over Plesman als over Fokker is in de loop van de tijd veel geschreven. Dat is niet verwonderlijk. Hun inspanningen hebben het verhaal over de Nederlandse luchtvaart blijvend gekleurd. Toch vonden we hun biografische portretten niet eerder naast elkaar in één boek. Misschien waren hun levens, hoeveel raakvlakken ze ook hadden, hiervoor te verschillend.

In dit boek zien we hoe de eenvoudige winkelierszoon Albert Plesman zich via een militaire carrière wist te ontwikkelen tot de centrale figuur in de geschiedenis van de KLM. Zijn perspectief daarbij was Nederlands, of beter nog: Haags. Plesman werd geboren in de Hofstad, groeide er op en woonde er praktisch zijn leven lang. Den Haag vormde ook de achtergrond voor zijn intensieve contacten met de overheid, vele jaren lang de belangrijkste financier van de KLM. Niet voor niets koos hij als kleuren van de vlag van de KLM rood, wit en blauw.

Plesmans grote antagonist was Anthony Fokker. Die werd geboren als rijkeluiszoon in Nederlands-Indië. Fokkers ongewoon avontuurlijke leven speelde zich vervolgens af in Indië, Nederland, Duitsland en in de Verenigde Staten. De vliegende durfal Fokker ontwikkelde zich tot een echte kosmopoliet die sinds de Eerste Wereldoorlog met zijn bedrijven opereerde op wereldschaal. Hij werd 's werelds eerste luchtvaart-multimiljonair. Zijn geschiedenis laat zich lezen als een filmscript: een dramatische opeenstapeling van de meest onvoorspelbare verwickelingen.